

Ενσωμάτωση Ιστολογίων ως Εκπαιδευτικά Εργαλεία: Ανάπτυξη Κοινοτήτων Διερεύνησης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Ετεοκλέους-Γρηγορίου Νίκη¹, Φωτίου Στέλλα²

n.eteokleous@otf.frederick.ac.cy, stellaphot@hotmail.com

¹ Λέκτορας Εκπαιδευτικής Τεχνολογία, Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Frederick

², Φοιτήτρια Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Frederick

Περίληψη

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και συγκεκριμένα του Διαδικτύου 2^{ης} γενιάς έδωσαν μια άλλη διάσταση στην εκπαίδευση. Η χρήση των διαφόρων εργαλείων διαδικτύου 2^{ης} γενιάς (π.χ. ιστολόγια, wikis) ξεπέρασε τα κοινωνικά πλαίσια, «εισβάλλοντας» και στο σχολικό περιβάλλον. Η παρούσα ερευνητική εργασία εξετάζει την ενσωμάτωση ιστολογίου ως εκπαιδευτικό εργαλείο από μαθητές του Δημοτικού, μέσα στα πλαίσια του μαθήματος των Ελληνικών. Επίσης μελετά τη δημιουργία κοινοτήτων διερεύνησης μέσα από τη χρήση του ιστολογίου. Ακολουθήθηκε μεικτή μεθοδολογία όπου συλλέχθηκαν ποσοτικά (μέσω ερωτηματολογίου) και ποιοτικά δεδομένα (μέσω παρατήρησης του ιστολογίου). Τα αποτελέσματα της εργασίας δείχνουν ικανοποιητική χρήση του ιστολογίου ως εκπαιδευτικό εργαλείο. Επίσης, η παρούσα εργασία αναδεικνύει τη δημιουργία κοινότητας διερεύνησης και εισηγείται τρόπους αποτελεσματικότερης ενσωμάτωσης ιστολογίων στη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης.

Λέξεις κλειδιά: ιστολόγια, εκπαιδευτικά εργαλεία, κοινότητες διερεύνησης, δημοτική εκπαίδευση

Εισαγωγή

Το διαδίκτυο 2^{ης} γενιάς έρχεται να αλλάξει εντυπωσιακά το τοπίο του 21^{ου} αιώνα στην εκπαίδευση διαμορφώνοντας τον τρόπο που οι μαθητές προσεγγίζουν τη μάθηση, τον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί προσεγγίζουν τη διδασκαλία (Hargadon, 2009) αλλά και τον τρόπο που οι μαθητές αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί ένα αυξημένο εκπαιδευτικό και ερευνητικό ενδιαφέρον για τις εφαρμογές Διαδικτύου 2^{ης} (Web 2.0) όπως είναι τα ιστολόγια (blogs), τα wikis, οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης. Τα ερευνητικά αποτελέσματα δείχνουν ότι οι εφαρμογές αυτές, και συγκεκριμένα τα ιστολόγια, ενθαρρύνουν την αναστοχαστική μάθηση και προωθούν την αλλαγή από την επιφανειακή μάθηση στην εμβάθυνση των νέων γνώσεων. Επιπλέον τα ιστολόγια, συγκρινόμενα με άλλες μορφές ασύγχρονης μάθησης, αποτελούν αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο στην προώθηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών, καθώς η ευελιξία και η αμεσότητα στην ανατροφοδότηση υποστηρίζει την οικοδόμηση της νέας γνώσης και τελικά τη μάθηση (Αγγέλαινα & Τζιμογιάννης, 2010).

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός αυτής της έρευνας είναι η αξιολόγηση της χρήσης ιστολογίου ως εκπαιδευτικό εργαλείο στα πλαίσια της διαδικασίας διδασκαλίας και μάθησης και συγκεκριμένα στα πλαίσια του μαθήματος των Ελληνικών της Ε' τάξης Δημοτικού (Μηχανή του χρόνου). Επίσης, έχει στόχο να διερευνήσει το μαθησιακό αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής σε σχέση με τη χρήση του ιστολογίου ως εκπαιδευτικό εργαλείο (συχνότητα και ποιότητα

απαντήσεων) από τους μαθητές όπως και την ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις του μαθήματος. Τέλος, η μελέτη αποσκοπεί στο να εξετάσει τη δημιουργία κοινότητας διερεύνησης, με τη χρήση του ιστολογίου ως εκπαιδευτικό εργαλείο, και συγκεκριμένα την ύπαρξη των τριών παραμέτρων που χαρακτηρίζουν μια κοινότητα διερεύνησης: γνωστική, κοινωνική παράμετρος, και παράμετρος διδασκαλίας.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Διαδίκτυο 2^{ης} Γενιάς

Η τεχνολογική εξέλιξη και ανάπτυξη στο χώρο της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών δημιούργησε τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τη συμμετοχή του χρήστη και την ύπαρξη του διαδικτύου 2ης γενιάς, το αναφερόμενο «Web 2.0». Το κύριο περιεχόμενο μιας ιστοσελίδας δημιουργείται με τη συμμετοχή των χρηστών της, οι οποίοι συμβάλλουν, συνεργάζονται και δημιουργούν (Contributing, Collaborating, Creating – the 3C's). Στο διαδίκτυο 2ης γενιάς υπάρχει το «εγγράψιμο διαδίκτυο» (writable web) όπου κυριαρχεί η δημιουργία νέου περιεχομένου από τον ίδιο τον χρήστη. Το Διαδίκτυο 2ης γενιάς είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα, ένα σύνολο νέων δικτυακών υπηρεσιών, οι οποίες συνδέονται με τη συνεργατική μάθηση καθώς δίνουν την δυνατότητα στους χρήστες να συνεργάζονται και να ανταλλάζουν δεδομένα διαδικτυακά, να αλληλοεπιδρούν και να επεξεργάζονται πληροφορίες χωρίς βέβαια να είναι απαραίτητες οποιεσδήποτε ιδιαίτερες γνώσεις υπολογιστών, δικτύων και προγραμματισμού (Hargadon, 2009; Richardson, 2009;) Αγγέλαινα & Τζιμογιάννης, 2010; Ετεοκλέους & Παύλου, 2010). Ακόμη διαθέτει δυναμικά χαρακτηριστικά που αρχίζουν να έχουν σημαντική επίδραση στην εκπαίδευση αφού αλλάζουν ριζικά τη φύση της γνώσης και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτή, μετασχηματίζουν το πλαίσιο της μάθησης προσφέροντας πολλαπλές ευκαιρίες δια βίου μάθησης και διευρύνουν τους χώρους μάθησης αλλάζοντας τα αυστηρά όρια ανάμεσα στο σχολείο και στο σπίτι.

Ιστολόγια

Ένα από τα πιο διαδεδομένα εργαλεία Διαδικτύου 2ης γενιάς είναι τα ιστολόγια. Σύμφωνα με την Bauer (2011), η λέξη ιστολόγιο (blogs ή weblogs) η οποία χρησιμοποιήθηκε πρώτα από τον John Barger το 1997, περιγράφει μια ιστοσελίδα στην οποία ο χρήστης καταγράφει όλες τις σημαντικές, για αυτόν πληροφορίες. Επίσης, τα ιστολόγια ορίζονται ως βασικά, δημόσια, προσβάσιμα προσωπικά ημερολόγια (Sim & Hew, 2010). Ένα ιστολόγιο συνήθως ανήκει σε ένα άτομο ή σε μία μικρή ομάδα ανθρώπων, οι δημοσιεύσεις/αναρτήσεις των οποίων φέρουν απαραίτητως το όνομά τους και παρουσιάζονται με αντίστροφη χρονολογική σειρά σε ένα δυναμικά μεταβαλλόμενο δικτυακό τόπο (Zawilinski, 2009). Οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να διατυπώσουν παρατηρήσεις, σχόλια σχετικά με τις καταχωρήσεις, εκθέτοντας τη γνώμη τους για συγκεκριμένη ανάρτηση δημιουργώντας προϋποθέσεις για αλληλεπίδραση, στοχασμό και συζήτηση. Τα ιστολόγια μπορούν να περιέχουν κείμενο, γραφικά, εικόνες, βίντεο, μουσική, συνδέσμους, άλλα και προγράμματα (Petko, 2011; Ετεοκλέους, 2010). Τα ιστολόγια ενσωματώνονται όλο και περισσότερο στη μαθησιακή διαδικασία σε διάφορα θεματικά πεδία και ιδιαίτερα στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα ιστολόγια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση της ανάγνωσης και γραφής, ενθαρρύνουν την ευχέρεια στο γράψιμο, τη συνεργατική και στοχαστική μάθηση και την κριτική σκέψη (Penrod, 2007). Προσφέρουν ευκαιρίες για συνεργασία και συζήτηση και έξω από την τάξη. Η ενσωμάτωση των ιστολογίων στην εκπαιδευτική πράξη ενθαρρύνει την προσωπική έκφραση και τον σχολιασμό και

παράλληλα οδηγεί στην αυτονομία του μαθητή μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Reich & Daccord, 2008; Zawilinski, 2009).

Κοινότητες Διερεύνησης

Μέσα στα πλαίσια της μελέτης και περιγραφής των σύνθετων διαδικασιών υποστήριξης της συνεργατικής και εποικοδομητικής μάθησης σε διαδικτυακά περιβάλλοντα, έχει αναπτυχθεί το μοντέλο Κοινότητας Διερεύνησης (*Community of Inquiry, Col*). Το μοντέλο αυτό προσδιορίζεται από τρεις αλληλοεξαρτώμενες συνιστώσες και τις αλληλεπιδράσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους ώστε να συνιστούν την εκπαιδευτική εμπειρία σε διαδικτυακά περιβάλλοντα: η κοινωνική, η γνωστική και η παράμετρος διδασκαλίας (social, cognitive and teaching presence) (Akyol & Garrison, 2010; Garrison, Anderson & Archer, 2000; Αγγελαίνα & Τζιμογιάννης 2010). Η κοινωνική παράμετρος αναφέρεται στον βαθμό στον οποίο οι μαθητές αισθάνονται κοινωνικά και συναισθηματικά συνδεδεμένοι με άλλα άτομα μέσα σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον όπως επίσης και η αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Η κοινωνική παράμετρος περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες: συναισθηματική έκφραση, ανοιχτή επικοινωνία και συνεκτικότητα της ομάδας. Η γνωστική παράμετρος περιγράφεται ως ο βαθμός με τον οποίο οι μαθητές είναι σε θέση να κατασκευάσουν και να επιβεβαιώσουν την έννοια μέσω ενός παρατεταμένου προβληματισμού και συνεχής συζήτησης σε μια κριτική κοινότητα διερεύνησης. Αποτελείται από τις ακόλουθες υπο-παραμέτρους: γενεσιουργό γεγονός, εξερεύνηση, ενσωμάτωση, ανάλυση. Τέλος, προκύπτει και η ανάγκη για την παράμετρο διδασκαλίας, η οποία αποτελείται από: τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και την οργάνωση, τη διευκόλυνση της συζήτησης και την άμεση αντιμετώπιση/ οδηγίες, με άλλο λόγοι τις διδακτικές ενέργειες και το ρόλο του διδάσκοντα (Akyol & Garrison, 2010; Garrison, Anderson, και Archer 2001; Garrison & Arbaugh, 2007; Swan et al, 2008; Αγγελαίνα & Τζιμογιάννης, 2010).

Ερευνητική Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι η μελέτη περίπτωσης όπου συλλέχθηκαν τόσο ποσοτικά (μέσω ερωτηματολογίου) όσο και ποιοτικά δεδομένα (παρατήρηση ιστολογίου) (Cresswell, 2003). Το δείγμα αποτέλεσαν 20 μαθητές Ε' τάξης Δημοτικού Σχολείου στη Λεμεσό. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια των μηνών Οκτωβρίου- Νοέμβριου 2011 μέσα στα πλαίσια του Μαθήματος των Ελληνικών, Μηχανή του Χρόνου. Δημιουργήθηκε ιστολόγιο (<http://www.timemachinefall2011.blogspot.com/>) το οποίο ενσωματώθηκε ως εκπαιδευτικό εργαλείο στη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης και συγκεκριμένα μέσα σε 3 80λεπτα (2 για μάθημα Ελληνικών και 1 για μάθημα Τέχνης). Το ιστολόγιο ήταν ενεργό για 10 μέρες. Η ποσοτική μέθοδος συλλογής δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου το οποίο δόθηκε στους μαθητές προς συμπλήρωση με το τέλος της διδασκαλίας εν παρουσία του εκπαιδευτικού. Έτσι οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να προβούν σε οποιοδήποτε διευκρινιστικές ερωτήσεις σχετικά με το ερωτηματολόγιο, το οποίο δημιουργήθηκε στηριζόμενο στη σταθμισμένη κλίμακα αξιολόγησης κοινοτήτων διερεύνησης (Swan et al., 2008). Το ερωτηματολόγιο αποτελείτο από δύο μέρη: 1) Δημογραφικά Στοιχεία (π.χ. φύλο, χώρα προέλευσης, χρήση και συχνότητα χρήσης Η.Υ., χρήση και συχνότητα χρήσης διαδικτύου) και 2) Κοινότητες Διερεύνησης, και αποτελείται από τις 3 παραμέτρους: διδασκαλίας, κοινωνική και γνωστική. Κάθε παράμετρος αποτελείται από διάφορες υπό-παραμέτρους που τις χαρακτηρίζουν, με αποτέλεσμα να περιλαμβάνει συνολικά 34 δηλώσεις. Οι μαθητές κλήθηκαν να βαθμολογήσουν τις 34 δηλώσεις με βάση κλίμακα Likert από 1-5, όπου 1= Διαφωνώ

Απόλυτα και 5 = Συμφωνώ Απόλυτα. Η ανάλυση δεδομένων έγινε με το στατιστικό πακέτο SPSS και περιλαμβάνει περιγραφική στατιστική και συγκεκριμένα συχνότητες, ποσοστά, μέσους όρους και τυπικές αποκλίσεις για όλες τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου. Η ποιοτική μέθοδος συλλογής δεδομένων πραγματοποιήθηκε με παρατήρηση του ιστολογίου. Οι μαθητές είχαν την δυνατότητα να εμπλακούν σε δραστηριότητες τις οποίες ανάρτησε ο εκπαιδευτικός και οι οποίες σχετίζονταν άμεσα με το θεματικό πλαίσιο και τους στόχους του μαθήματος. Ακολούθησε η μέθοδος Computer Mediated Discourse Analysis (CMDA) για την ανάλυση των δεδομένων όπου καθοδηγήθηκε από τα ακόλουθα κριτήρια: ερωτήσεις της εκπαιδευτικού αλλά και απαντήσεις των μαθητών, τη συχνότητα συμμετοχής, την ποιότητα απαντήσεων και συσχέτιση των απαντήσεων με τους στόχους του μαθήματος (Herring, 2004). Οι ερωτήσεις που αναρτήθηκαν στο ιστολόγιο σχολιάζονται πιο κάτω. Λόγω μη ικανοποιητικού αριθμού Η.Υ. στην τάξη, χρειάστηκε κάποια μαθήματα να γίνουν στον εργαστήριο των Η.Υ., όπως επίσης και ζητήθηκε από τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν το ιστολόγιο στο σπίτι.

Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Σχετικά με το φύλο των μαθητών, το 55% ήταν αγόρια ενώ το 45% ήταν κορίτσια, ενώ η χώρα προέλευσης των μαθητών ποικίλει. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχει η Κύπρος με 25% ενώ ακολουθούν η Γεωργία και Ουκρανία με ποσοστό 10%. Οι περισσότεροι μαθητές, με ποσοστό 85%, χρησιμοποιούν τον Η.Υ.; όπου το 25% ότι τον χρησιμοποιεί 1 φορά την εβδομάδα και το 5% καθημερινά (Μ.Ο. = 2,8, Τ.Α. = 1,11). Το 70% των μαθητών απάντησε ότι χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο, όπου το 25% των μαθητών απάντησαν ότι το χρησιμοποιεί σπάνια ενώ το 15% το χρησιμοποιεί 1 φορά την εβδομάδα (Μ.Ο. = 2,5, Τ.Α. = 1,19) (Χρησιμοποιήθηκε κλίμακα Likert από 1-5, όπου 1= καθόλου και 5 = καθημερινά).

Κοινότητες Διερεύνησης

Με βάση την ανάλυση, υποστηρίζεται ότι αναπτύχθηκε κοινότητα διερεύνησης μέσω του μαθήματος Μηχανή του Χρόνου, όπου το ιστολόγιο ενσωματώθηκε ως εκπαιδευτικό εργαλείο. Γενικά, έχει διαφανεί ότι η *παράμετρος διδασκαλίας* έχει σημαντική παρουσία αφού ο μέσος όρος ήταν 4,80 (Τ.Α. = 0,242). Οι αριθμοί αυτοί αναδεικνύουν τον σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε ο εκπαιδευτικός. Συγκεκριμένα τα αποτελέσματα υποστηρίζουν ότι ο εκπαιδευτικός ήταν κατάλληλα οργανωμένος, έδινε άμεσες οδηγίες και παρείχε διευκολύνσεις στους μαθητές έτσι ώστε να νιώθουν άνετα να εμπλακούν σε παραγωγικές συζητήσεις. Όσον αφορά την *κοινωνική παράμετρο*, τα δεδομένα υποστηρίζουν ότι ήταν σημαντικά αισθητή. Οι μαθητές ένιωσαν ως ένα βαθμό ότι ανήκουν σε μια ομάδα μέσα στην οποία μπορούσαν να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Η αλληλεπίδραση που αναπτύχθηκε μεταξύ των μαθητών στην τάξη και στο ιστολόγιο φαίνεται να ενίσχυσε την αίσθηση της συνεργασίας (Μ.Ο. = 4,42; Τ.Α. = 0,51). Τέλος, όσον αφορά τη *γνωστική παράμετρο* φαίνεται να έχει και αυτή ιδιαίτερα αισθητή και σημαντική παρουσία (Μ.Ο. = 4,57; Τ.Α.=0,38). Συγκεκριμένα, διαφάνηκε ότι το θέμα του μαθήματος κέντρισε σε μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον των μαθητών, οι διαδικτυακές αναρτήσεις έδωσαν τη δυνατότητα στους μαθητές να κατανοήσουν βασικές έννοιες του μαθήματος ενώ ταυτόχρονα οι γνώσεις που αναπτύχθηκαν στο συγκεκριμένο μάθημα μπορούν να αναπτυχθούν και σε άλλες εργασίες. Ο συνολικός Μ.Ο. και για τις τρεις παραμέτρους ήταν 4,59 (συνολική Τ.Α.= 0,38). Τα πιο πάνω αποτελέσματα φανερώνουν ότι σε ένα μεγάλο βαθμό επιτεύχθηκε η ανάπτυξη Κοινότητας Διερεύνησης.

Ανάλυση Ιστολογίου

Μέσα στα πλαίσια ανάπτυξης του ιστολογίου στο μάθημα των Ελληνικών, αναρτήθηκαν 7 ερωτήσεις, όπου οι μαθητές έδωσαν ποικιλία απαντήσεων σε 5. Συγκεκριμένα, η αφόρμηση έγινε στο εργαστήριο μέσα από βίντεο που αναρτήθηκε στο ιστολόγιο. Η πρώτη ερώτηση που κλήθηκαν να απαντήσουν οι μαθητές ήταν η ακόλουθη: «Πως φαντάζεσαι μια χρονομηχανή; Πως είναι εξωτερικά/εσωτερικά; Τι μπορεί να κάνει;» Δόθηκαν 6 απαντήσεις. Οι 2 απαντούν στο πως είναι η χρονομηχανή εσωτερικά και εξωτερικά ενώ οι άλλες 2 απαντούν στο τι μπορεί να κάνει κάποιος εάν χρησιμοποιήσει χρονομηχανή. Συγκεκριμένα οι μαθητές αναφέρουν *«Μια χρονομηχανή μπορεί να είναι τετράγωνη με μια μεγάλη πόρτα, το διακόπτη, τα νούμερα για το που να πας, να φορτίζει ενέργεια και διαφανή σκόνη για να μην μας βλέπουν»*, *«Εμένα θα μου άρεσε η μηχανή του χρόνου να είναι τεραστία και πολύχρωμη, με μεγάλα κουμπιά, να είχε μια καρέκλα που να έγραφε παρελθόν και μέλλον έτσι ο κάθε άνθρωπος θα διάλεγε να πάει όπου θέλει»*. Τέλος, 2 απαντήσεις που είχαν δοθεί από τους μαθητές σχετιζόνταν με άλλο ερώτημα. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος των Ελληνικών στο εργαστήριο υπήρχαν αναρτημένες στο ιστολόγιο οι ακόλουθες ερωτήσεις. Η ερώτηση *«Φαντάσου ότι είσαι μέσα στη χρονομηχανή, έτοιμος/η να ταξιδέψεις. Που θα ήθελες να ταξιδέψεις, στο παρελθόν ή στο μέλλον και γιατί; Τι θα άλλαζες εκεί; Ενεργοποίησε τη φαντασία σου και κατάγραψε τις σκέψεις σου»*, σημείωσε αρκετό ενδιαφέρον αφού είχε 15 απαντήσεις. Μέσα από τις απαντήσεις των μαθητών διαφάνηκε ότι οι περισσότεροι από αυτούς είχαν ιδιαίτερη προτίμηση να ταξιδέψουν στο παρελθόν (10 απαντήσεις) και συγκεκριμένα να δουν πως ήταν οι πρόγονοι τους και πως συμπεριφέρονταν, π.χ.: *«Αν ήμουν σε μια χρονομηχανή θα πήγαινα στο παρελθόν για να έβλεπα την μητέρα μου, πως μεγάλωνε και θα την βοηθούσα όταν είχε δυσκολίες»*. Ακόμη θα ήθελαν να ταξιδέψουν στο παρελθόν για να διορθώσουν προσωπικά τους λάθη. Δύο από τις απαντήσεις σχετιζόνταν με ιστορικές εποχές όπως την εποχή των Δεινοσαύρων και την Αρχαία Ελλάδα. Όσον αφορά τις απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με το μέλλον (5 απαντήσεις), οι μαθητές ανέφεραν πως θα ήθελαν να ταξιδέψουν στο μέλλον για να δουν πως θα ήταν η ζωή εκεί, για να πραγματοποιήσουν τα όνειρά τους, και για να φέρουν εξελιγμένα αντικείμενα στο παρόν (*Θα ήθελα να πάω στο μέλλον για να δω τι θα συμβεί στη ζωή μου αργότερα για να ξέρω τι να κάνω...*). Στην ερώτηση *«Δοκιμάζω να κάνω σχόλιο στο ιστολόγιο»*, δόθηκαν 5 απαντήσεις. Η ερώτηση αυτή αναρτήθηκε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος που έγινε στο εργαστήριο με σκοπό να δοθεί η ευκαιρία στους μαθητές να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με το ιστολόγιο. Η προσπάθεια αυτή αποδείχθηκε ανεπιτυχής αφού το δίκτυο υπερφορτώθηκε από την χρήση των υπολογιστών από τους μαθητές με αποτέλεσμα να μην μπορούν οι μαθητές να γράψουν κάποιο σχόλιο την συγκεκριμένη στιγμή. Έτσι τα σχόλια που αναρτήθηκαν από τους μαθητές γράφτηκαν εκτός σχολικού περιβάλλοντος. Το κείμενο από το βιβλίο των Ελληνικών για το οποίο έγινε συζήτηση ήταν παρμένο από ένα άρθρο του περιοδικού Focus με τίτλο *«Ταξιδεύοντας στο χρόνο»*. Έτσι θεωρήθηκε σκόπιμο να αναρτηθεί το συγκεκριμένο άρθρο στο ιστολόγιο. Μετά τη μελέτη του άρθρου που έγινε στην τάξη αναρτήθηκαν στο ιστολόγιο οι ακόλουθες 2 ερωτήσεις, για τις οποίες οι μαθητές δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον: *«Αλλάζω τα γεγονότα στο παρελθόν και στο μέλλον: Τι θα ήθελες να αλλάξεις εάν πήγαινες στο παρελθόν ή στο μέλλον; Ποιο γεγονός θα άλλαζες;»*. Στην ερώτηση: *«Ποιο πρόσωπο του παρελθόντος θα ήθελες να ήσουν; Ποιες αποφάσεις του θα άλλαζες εάν ήσουν στην θέση αυτού του προσώπου;»* απάντησε μια μαθήτρια. Θα ήθελε να ήταν είναι η μητέρα της, αφού με τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να διαφοροποιήσει πιθανές, λανθασμένες ή όχι, αποφάσεις που αφορούν το παρελθόν της. Με το τέλος του μαθήματος των Ελληνικών αναρτήθηκε ηλεκτρονική ψηφοφορία μέσω του ιστολογίου, όπου οι μαθητές κλήθηκαν να επιλέξουν σε ποια εποχή θα ήθελαν να

ταξιδεύουν με την μηχανή του χρόνου. Οι επιλογές των μαθητών ήταν: η εποχή των Δεινοσαύρων, η εποχή των Παγετώνων, η Αρχαία Ελλάδα, τα παιδικά χρόνια, το μέλλον, η εποχή στην οποία ζούσαν οι πρόγονοι(γονείς/ παππούδες) και άλλο. Παρατηρήθηκε μειωμένη κινητικότητα των μαθητών. Συγκεκριμένα μόνο 6 από τους 20 μαθητές ψήφισαν. Η πλειοψηφία των μαθητών αυτών επέλεξε να ταξιδέψει στο μέλλον(2 μαθητές) και στα παιδικά χρόνια (2 μαθητές) αντίστοιχα, ενώ 2 μαθητές επέλεξαν να ταξιδέψουν ο καθένας ξεχωριστά στην εποχή των Δεινοσαύρων και στην εποχή των προγόνων/παππούδων τους. Τέλος, μετά το μάθημα της Τέχνης τα σχέδια που σχεδίασαν οι μαθητές (Πως φαντάζονται μια μηχανή του χρόνου) αναρτήθηκαν στον ιστολόγιο, όπως και η ακόλουθη ερώτηση: «Πιο κάτω παρουσιάζονται μερικά από τα σχέδια των συμμαθητών σας. Ο κάθε μαθητής μπορεί να γράψει λίγα λόγια για το σχέδιο του. Ακόμη μπορείτε κι εσείς οι συμμαθητές του να σχολιάσετε τα σχέδια. Περιμένουμε όλοι να ακούσουμε τις απόψεις σας!» είχε επίσης ελάχιστο ενδιαφέρον αφού δόθηκε μόνο μια απλή απάντηση και θετική σε σχέση με το ερώτημα («Μου άρεσαν τα σχέδια που έκαναν οι συμμαθητές μου»).

Συζήτηση

Το ιστολόγιο χρησιμοποιήθηκε τόσο εντός (μέσα στα πλαίσια του μαθήματος) όσο και εκτός σχολείου. Από την άλλη όμως δε φαίνεται να έγινε και ιδιαίτερα εκτεταμένη χρήση από το σπίτι παρά το γεγονός ότι χρησιμοποιούν τον Η.Υ. σχετικά συχνά. Ακόμη διαφαίνεται ότι το ιστολόγιο λειτουργήσε ως εκπαιδευτικό εργαλείο, βοήθησε στην επίλυση εργασιών, ενεργοποιώντας τη φαντασία των μαθητών, και βοήθησε στο να επιτευχθούν σημαντικά οι μαθησιακοί στόχοι που τέθηκαν από τον εκπαιδευτικό. Σε ορισμένες περιπτώσεις μέσα από τις απαντήσεις των μαθητών στο ιστολόγιο διαφάνηκε ο τρόπος σκέψης τους. Ακόμη, ορισμένοι μαθητές έδωσαν εμπεριστατωμένα και λογικά επιχειρήματα, όπου μέσω της έκφρασης των προσωπικών απόψεων διαφάνηκε και προωθήθηκε η αυτονομία των μαθητών (Zawilinski, 2009). Οι ποικίλες απαντήσεις των μαθητών κατέδειξαν ότι οι μαθητές κατόρθωσαν να εκφράσουν ελεύθερα τις προσωπικές τους απόψεις, όχι όμως να σχολιάσουν τις απαντήσεις συμμαθητών τους και να χρησιμοποιήσουν το ιστολόγιο ως εργαλείο για την προώθηση της συνεργασίας και της στοχαστικής μάθησης. Συγκεκριμένα, υπήρχε μηδαμινή παρουσία συζήτησης και διαλόγου μεταξύ των μαθητών. Επίσης, παρατηρήθηκε ότι αξιοποιήθηκαν αποτελεσματικά διάφορα εργαλεία, λειτουργίες και ρυθμίσεις του ιστολογίου (π.χ ανάρτηση κειμένων, εικόνες – σχεδίων μαθητών, βίντεο, ψηφοφορία, αρχειοθέτηση ιστολογίου, ημερολόγιο, συνολικές προβολές σελίδας) στην προσπάθειά να ενσωματωθεί το ιστολόγιο ως εκπαιδευτικό εργαλείο. Τα πιο πάνω συνέβαλαν σημαντικά στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων. Για διάφορους λόγους οι μαθητές δεν έδειξαν και ιδιαίτερα μεγάλη κινητικότητα όπως επίσης διαφάνηκε ανομοιογένεια στην ανταπόκρισή τους στις διάφορες αναρτημένες ερωτήσεις. Ενώ αρχικά οι μαθητές έμπαιναν στο ιστολόγιο και απαντούσαν στις ερωτήσεις τις οποίες αναρτούσε ο εκπαιδευτικός, με την πάροδο των ημερών το ενδιαφέρον μειώθηκε. Παρ' όλα αυτά θεωρείται ότι η προσπάθεια τους στην συμμετοχή των δραστηριοτήτων μέσα στα πλαίσια της διδασκαλίας ήταν αρκετά ικανοποιητική. Οι λόγοι που οδήγησαν στα πιο πάνω ποικίλουν. Ως ένα βαθμό υπήρχε περιορισμένη χρήση λόγω του μικρού διαστήματος που είχαν οι μαθητές για να αξιοποιήσουν το ιστολόγιο (ήταν ενεργό μόνο για 10 μέρες), αλλά και το γεγονός ότι δεν είχαν όλοι πρόσβαση σε Η.Υ. και διαδίκτυο από το σπίτι τους. Ακόμη, ήταν η πρώτη φορά που χρησιμοποιήθηκε το ιστολόγιο τόσο από τους μαθητές όσο και από τον εκπαιδευτικό. Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, οι μαθητές χρειάζονταν περισσότερη καθοδήγηση, παρακολούθηση, συμβολή (προώθηση αλληλεπίδρασης, συζήτησης και διαλόγου) και υποκίνηση από τον εκπαιδευτικό, όπως επίσης και πιο ξεκάθαρες οδηγίες και

κατευθυντήριες γραμμές (π.χ. απαιτήσεις εκπαιδευτικού, υποχρεώσεις μαθητών, βαθμός και συχνότητα χρήσης, συνδυασμός δραστηριοτήτων ιστολογίου και τάξης). Διαφαίνεται όμως η δυνατότητα ενσωμάτωσης του ιστολογίου ως εκπαιδευτικό εργαλείο σε μεγαλύτερο βαθμό μέσα στα πλαίσια της μαθησιακής πράξης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, όπως επίσης και η δημιουργία Κοινότητας Διερεύνησης. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώνουν ότι τόσο η γνωστική και κοινωνική παράμετρος όσο και η παράμετρος της διδασκαλίας έχουν τροφοδοτήσει την κατασκευή της γνώσης μέσα από διάφορες συμπεριφορές και διαδικασίες (Garrison, 2001; Garrison & Vaughan, 2007).

Συμπεράσματα - Εισηγήσεις

Έχοντας ως στόχο τη μεγαλύτερη και πλήρη ενσωμάτωση του ιστολογίου ως εκπαιδευτικό εργαλείο, τη διασφάλιση αυξημένης χρήσης και ανταπόκρισης από τους μαθητές, αλλά και την ύπαρξη διαλόγου και συζήτησης χρειάζονται να ληφθούν υπόψη διάφοροι παράγοντες κατά τη διάρκεια σχεδιασμού, οργάνωσης και υλοποίησης των μαθημάτων. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να καθοδηγήσει και να ηγηθεί της όλης διαδικασίας ενσωμάτωσης του ιστολογίου. Συγκεκριμένα, χρειάζεται να δώσει ξεκάθαρες οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές για το τι αναμένεται από τους μαθητές να κάνουν μέσα στα πλαίσια του ιστολογίου, π.χ. ποιος είναι ο ελάχιστος αριθμός αναρτήσεων και η συχνότητα στο χρονικό διάστημα που δίνεται, όπως επίσης και οποιοδήποτε άλλες απαιτήσεις (π.χ. εάν θα υπάρχει βαθμολόγηση, παράθεση απόψεων, επιχειρημάτων, παραδειγμάτων, επεξήγηση σκεπτικού, απάντηση σε ανάρτηση συμμαθητή, πρωτοβουλία έναρξης και συνέχισης συζήτησης, παράθεση ερωτημάτων, συχνότητα και συνέπεια συμμετοχής στο ιστολόγιο). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι σημαντικός και καθοριστικός. Η εμπλοκή και ανάμειξη του στο ιστολόγιο θα πρέπει να είναι συνεχής διαδραματίζοντας το ρόλο του διευκολυντή. Πρέπει να λαμβάνει και ο ίδιος μέρος στο ιστολόγιο αναθεωρώντας και σχολιάζοντας τις απαντήσεις των μαθητών, θέτοντας ερωτήματα, διατυπώνοντας παρατηρήσεις υποκινώντας, και υπενθυμίζοντας τους μαθητές για να μπορέσουν να ανταποκριθούν (Garrison & Arbaugh, 2007; Rungtusanatham, 2004). Επίσης, σημαντικό είναι όλα τα πιο πάνω να συσχετίζονται με τις δραστηριότητες της τάξης, όπου θα μπορούσε να γίνεται σχολιασμός των απαντήσεων των μαθητών που έδωσαν στο ιστολόγιο, συζήτησης στην τάξη από τον εκπαιδευτικό, η οποία θα μπορούσε να συνεχιστεί στο ιστολόγιο. Το ιστολόγιο μπορεί παίζει διπλό ρόλο: να δώσει αφορμή για συζήτηση στην τάξη αλλά και για συνέχιση συζήτησης και ολοκλήρωση συζήτησης. Επίσης, είναι σημαντικό ο εκπαιδευτικός να αναπτύσσει καλά σχεδιασμένες δραστηριότητες στο ιστολόγιο οι οποίες να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα χαρακτηριστικά, λειτουργίες και ρυθμίσεις του ιστολογίου. Για παράδειγμα, οι δραστηριότητες που σχεδιάζονται για να αναρτηθούν στο ιστολόγιο πρέπει να έχουν χαρακτηριστικά που να προωθούν τη συνεργατικότητα, το διάλογο, τη συζήτηση, την έκφραση απόψεων, ανάπτυξη κριτικής σκέψης, αλληλεπίδραση, τη συνήπαρξη σε ομάδα, (Zawilinski, 2009). Τέλος, πρέπει να δίνεται επαρκής χρόνος στους μαθητές για χρήση του ιστολογίου, λαμβάνοντας υπόψη και άλλες παραμέτρους όπως, κατοχή και χρήση Η.Υ. και πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Υπογραμμίζεται η δυνατότητα εκτεταμένης χρήσης και ενσωμάτωσης του ιστολογίου ως εκπαιδευτικό εργαλείο στη δημοτική εκπαίδευση, λαμβάνοντας υπόψη διάφορους παράγοντες και εισηγείται την ανάπτυξη μοντέλου που να επεξηγεί τις προδιαγραφές αποτελεσματικής ενσωμάτωσης του ιστολογίου στην εκπαιδευτική πράξη με βάση τις ακόλουθες παραμέτρους: δάσκαλος, μαθητής, ιστολόγια και περιεχόμενο/ δραστηριότητες. Μέσα από το μοντέλο θα πρέπει να διαφαίνεται ο ρόλος και η αλληλεπίδραση των 4 πιο πάνω παραμέτρων. Τέλος, υποστηρίζεται ότι το μοντέλο της συγχωνευμένης ή μεικτής κοινότητας διερεύνησης

(blended Community of Inquiry) θεωρείται πιο κατάλληλο για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στόχος μελλοντικής έρευνας είναι η προσαρμογή του υφιστάμενου μοντέλου κοινότητας διερεύνησης, η δημιουργία και η στάθμιση ενός μοντέλου που να ανταποκρίνεται στα χαρακτηριστικά της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Αναφορές

- Akyol, Z. & Garrison, D. R. (2010). Understanding cognitive presence in an online and blended community of inquiry: Assessing outcomes and processes for deep approaches to learning. *British Journal of Educational Technology*
- Bauer, P. (2011). Weblogs and Wikis: Potentials for Seminars at University. In T. Bastiaens & M. Ebner (Eds.), *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications 2011* (pp. 2360-2365). Chesapeake, VA: AACE.
- Creswell, J. W (2003). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Garrison, R., Anderson, T., & Archer, W. (2000). Critical thinking in a text-based environment: Computer conferencing in higher education. *The Internet and Higher Education*, 2(2-3), 87-105.
- Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2001). Critical thinking, cognitive presence and computer conferencing in distance education. *American Journal of Distance Education*, 5(1), 7-23.
- Garrison, D. R. & Arbaugh, J.B. (2007). Researching the community of inquiry framework: Review, issues, and future directions. *The Internet and Higher Education* 10 (2007) 157-172
- Garrison, D.R., & Vaughan, D.N.(2005). *Blended Learning in Higher Education: Framework, Principles, and Guidelines*. San Francisco, CA: Joey-Bass.
- Hargadon, S. (2009). White Paper on Educational Networking: The important role Web 2.0 will play in education. Retrieved from the www.illuminate.com on October 15th 2009
- Herring, S.C. (2004). Computer-mediated discourse analysis: An approach to research online behavior. In S.A. Barab, R. Kling, & J.H. Gray (Eds.), *Designing for Virtual Communities in the Service of Learning* (pp. 338-376). New York: Cambridge University Press.
- Penrod, D. (2007). *Using blogs to enhance literacy: The next powerful step in 21st-century learning*. Lanham, Maryland, Toronto: Plymouth, UK: Rowman & Littlefield Education
- Petko, D. (2011). Writing Learning Journals with Weblogs: Didactic Principles and Technical Developments in the www.learninglog.org Open Source Project. In T. Bastiaens & M. Ebner (Eds.), *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications 2011* (pp. 2267-2271). Chesapeake, VA: AACE.
- Reich, J., & Daccord, T. (2008). Best ideas for teaching with technology: A practical guide for teachers, by teachers. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Richardson, W. (2009). Becoming Internet Wise: Schools can do a far better job of preparing students for their connected futures online, *Educational Leadership*, pp 26-31.
- Sim, J. W. S., & Hew, K. F. (2010). The use of weblogs in higher education: A review of empirical research. *Educational Research Review*, 5,(2), 151-163.
- Swan, K.P., Richardson, J.C., Ice, P., Garrison, D.R., Cleveland-Innes, M., Arbaugh, J.B. (2008). Validating a Measurement Tool of Presence in Online Communities of Inquiry, 2 (24), 1-12, www.e-mentor.edu.pl/eng
- Zawilinski, L. (2009). HOT Blogging: A framework for blogging to promote higher order thinking. *Reading Teacher*, 62(8), 650-661.
- Αγγέλαινα, Σ. & Τζιμογιάννης, Α. (2010). Δημιουργία και μελέτη μιας μαθητικής Κοινότητας Διερεύνησης μέσω ενός ιστολογίου. *Πρακτικά Εργασιών 7^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»*, τόμος II, σ. 337-344 Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 23-26 Σεπτεμβρίου 2010.
- Ετεοκλέους, Ν. & Παύλου, Β. (2010). Τεχνολογικά «σοφοί» και ψηφιακοί μαθητές. Οι δάσκαλοι ακολουθούν;. Χ. Αγγελη, & Ν. Βαλανίδης (επιμ.) *Πρακτικά Συνεδρίου ΚΕΤΠΕΕ – Κυπριακή Επιστημονική Ένωση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση* (σελ. 113-124), 4 Δεκεμβρίου 2010.